

OPERATIIVFANTOOMID: Seitse meest Neeme Kuninga kaheosalises assortilavastuses esinevad vaid kolm korda.

Fantoomiproov

Klapptool pimedas saalis. Toolil istub lavastaja Neeme Kuningas. On kolmapäev, 20. november. Reedel, laupäeval ja pühapäeval etendab Estonia operetitrupp Linnahalli laval "Operetifantoomi". Hoolimata vaid kolmest etendusest ei anna lavastaja

rofoni. "Naised, naised, naised!" laulab M-klubi dramaatiliselt. Ehitusmehed kopsivad, üritavad trepi moodi asja kuhugi renni suruda. Ei lähe. "No hüppa," sunnitakse ühte kogukamat töömeest. Mees hüppabki. Trepp raksub, aga oma kohale ei lähe.

paeval ja pühapäeval etendab Estonia operetitrupp Linnahalli laval "Operetifantoomi". Hoolimata vaid kolmest etendusest ei anna lavastaja näitlejatele proovides armu ning esimene lavaproov Linnahallis kestab terve päeva.

Kaido Einama

Proovisaali klaustrofoobiaga võrreldes on siin ikka tunduvalt lahedam, nendib Kuningas Linnahallis klapp-toolilt tõustes. "Estonias esinetakse ühes suunas, siin on hobuserauakujuline saal, kus peab mängima nii, et igas suunas paistaks." On vaheaeg, paus kümnekond minutit. "Praegu õpime suuremat lavaruumi kasutama. Operetilauljad peavad võimendusega harjuma, tavalises saalis on nad ise võimendus."

Linnahalli lavale on võhikul üsna raske pääseda. Pärast seda, kui valve-Sussanin meid keldrisse trellitatud uste vahele on juhatanud, kostub läbi ventilatsioonišahtide laulu. Proov on alanud.

"Sina lähed Pirjoga ühte garderoobi," kostub käänaku taga. Hääle suunas liikudes jõuabki õigesse koridori. Lavataguse kulissidevirna tagant paistab Mati Kõrts, kes häält lahti ümiseb.

"Nii, M-klubi etteaste!" teeb

Kuningas kätega plaksu. Mehed võtavad rivisse. Riietus on vaba: kolm kampsunit, kaks tagi, üks pintsak. Lavastaja veehib naised meeste eest läbi jooksuma. Tema tahtmisi taitatakse poolelt sõnalt või käeviipest. "Oleme niipalju koos töötanud, ega rohkem olegi vaja," ütleb Kuningas hiljem.

"Miks sa ajad sassi?" noomib Tõnu Kilgas meesterivist. Sassi ajajat ei paista kusagilt. Hans Miilberg, mees mustas, rahustab: "Ärme nüüd jama-meie, muudkui meie-meie-meie! Võtame end kokku, ja nemad ka!"

Nemad on N-klubi ehk naised. Ootavad, millal peab jälle meeste eest läbi jooksuma.

Tehnikainimesed

Proovi ei tee ainult inimesed laval. Tehnikainimesed moodustavad laval hääle- ja liikumisharjutusi tegevast seltskonnast eraldiseisva tausta, kellel on sada üks asja seada-sättida. Hääleka tausta, sest hetkel veetakse nurga tagant välja mingi kummaline ehitis ja pannakse lava serva äärde maha.

"Jõudu ei ole või?" kostab lavatöölise repliike läbi mik-

ja kuhugi renni suruda. Ei lähe. "No hüppa," sunnitakse ühte kogukamat töömeest. Mees hüppabki. Trepp raskub, aga oma kohale ei lähe. Seitse meest korraga on käte ja jalgadega puusõrestikule tõmmatud juraka kallal. Vägistamine ei aita.

"Proovime veel või?" küsib Hans Miilberg. Töölised kisuvad trepi uuesti lahti ja pressivad uues kohas samamoodi renni vahele. Lauljad võtavad ka sama stseeni uuesti. Kuningas tammub edasi-tagasi.

"Nii, saad sa tagasimängukasti kõvemaks panna," ütleb ta Kalev Timuskale, helitehnikule.

"Ei kuule," lõugab keegi saalipimedusest. "Kõvemaks!" hüütakse lavalt. "Mis nupust?" Nalja teevad. Tegelikult teavad küll, mis nupust.

Sassis joned

"Tähelepanu!" ajab Kuningas käed laiali. "Nüüd lähem *first night* versioon! Nagu päriselt, nagu etendusel!" Lavastaja sätib N-klubi poolel toole. "Muusika!"

Naised alustavad laulu ja ilmutavad täies koosseisus lava-le. Kuningas ei ole rahul: "Naised, katsuge natuke kiiremini! Ja ärge nii meeste nina alt läbi tulge!" Lavastaja kaob helipuldi juurde ära. Helgi Sallo ja Sirje Puura proovivad püüet.

Jälle kostab kusagilt Kuninga hääle: "Usutavalt!" (Laulab ise ette.) "Meile häästi tundud see! Et ikka on häästi tuntud, tuleb laulda." Samal ajal kolab keegi projektori-

te vahel lava kohal. Ajab prügi alla.

"Iga naine mehi tahab kindlalt hoida oma peos," tulevad mehed klaveri tagant lauldes lagedale. Tulevad ja jäävad vait.

"Kuule, meil on need jooned päris sassis," ütleb Ivo Kuusk, kui kõver rivi laval laiali on laotunud. "Naised, naised..." ümiseb keegi. Kuningas on vait ja ei sekku. Näitlejad ajavad ise liikumise sirgeks ja ümisevad vaikselt kogu stseeni läbi. Kuningas on täitsa tumm, proov läheb

iseseisvalt edasi.

"Vahetame kohad ära," teeb Villu Valdmaa Tõnu Kilgasele ettepaneku. "Mul ei tule samm servas hästi välja."

Kilgas: "Võta siis pikemalt!" Kuslap: "Väga pikalt ära ka võta, kukud lavalt välja!"

Sallo: "Tasa!"

"Kui on aplaus selle koha peal, siis mehed pöörduvad ümber ja teevad imestunud näo: näe, naised varastasid meie aplausi!" ütleb Kuningas oma klapptoolist lahkudes ja osutab käega lava taha serva: "Vaadake torti!"

TORT:
"Vaadake torti!" hüüab lavastaja Kuningas. Tort on isuäratav.

Kõik vaatavad – ongi tort, elav tort. Tordi keskel istuvad Katrin Karisma ja Margit Saulep, teised on poolkaares ümber. Keegi aevastab mikrofoniga.

Kui tuleb aplaus

Kuningas võtab ette solistid. "Ülejäänud minge baari," ütleb teistele. Mikrofonid põsele kleebitud, kaovad näitlejad lava taha omi jutte rääkima: "Meie läheme nüüd hoopis teise ooperisse," ütleb kee-

Fotod: Raigo Pajula

KAS SA SEDA JUTTU TEAD? Solistid võetakse lavale ühe- ja kahekaupa. Teised ajavad saalis seni oma asju.

lisügavusest vastu. Kuid mitte kaua. "Stopp!" plaksutab Kuningas käsi. "Urve, ära sealt ära tule, oota, kuni Volli järgi tuleb!"

Tauts: "Ühes vanas filmis oli ka nii, et keegi hakkas saalis laulma." See ei olnud fantoomifilm. Fantoomifilmis hakati saalis tulistama.

Kuslap läheb Tautsile saali järele ja kui nad lavatrepi ni jõuavad, jääb Tauts vait. "Oih, mikrofon kukkus põse pealt ära," kostab Kuslapi mikrofonist. Helitehnikud jooksevad. Kuslap läheb lavale tagasi. Ja tuleb lavalt uuesti ära. Ja tuleb lavale Tautsiga tagasi. Lõpuks on kõik nii, nagu peab.

"Meil on nüüd omad jutud, lülitage meie mikrofonid välja," ütleb Kuslap Tautsiga nüüd juba etenduseväliselt lavalt ära minnes. "Ei ole siin midagi salatseda!" noomitakse helipuldist. Ja lülitatakse näitlejad helist välja.

Paus 10 minutit

"Anname klaverimängijale ka puhkust," teatab Kuningas väsinud häälel, kui on Pirjo Levandi ja Katrin Karismaga koos lavalt tantsu kaasa keerutanud. "Tehnilisele teadmiseks, et õhtul on kostüümid. Linnahalli meestele teadmiseks, et lava tuleb puhtaks pesta."

Tehnikainimesed käivad lava kaemas: "Siin on piiritust vaja," nendivad nad punast katematerjali uurides. Kaks meest kaovad piiritust otsima.

"Homme tuleb orkester ka. Ja siis hoopis balleti ja valguis

Opereti-fantoom

Tegelased:

N-KLUBI: Helgi Sallo, Katrin Karisma, Sirje Puura, Pirjo Levandi, Annika Tõnuri, Margit Saulep, Urve Tauts

M-KLUBI: Tõnu Kilgas, Ivo Kuusk, Mati Kõrts, Volde-
mar Kuslap, Alar Haak,
Hans Miilberg, Villu Vald-
maa

I osa

Joh. Strauss: Avamäng ("Nahkhiir")

F. Lehar: Marss-septett ("Lõbus Lesk")

I. Kalman: Silva ja Edvini duett ("Silva")

Annika Tõnuri, Mati Kõrts

I. Kalman: Stasi ja Boni duett ("Silva")

Margit Saulep, Villu Vald-
maa

I. Kalman: Kvartett ("Silva")

Annika Tõnuri, Margit Saulep, Alar Haak, Villu Vald-
maa

F. Lehar: Laul ("Naerastuste Maa")

Ivo Kuusk

Joh. Strauss: Franzi ja Krahvi duett ("Viini veri")

Pirjo Levandi, Ivo Kuusk

Joh. Strauss: Pepi ja Josefi duett ("Viini veri")

Katrin Karisma, Alar Haak

F. Lehar: Hanna ja Danilo duett ("Lõbus lesk")

Urve Tauts, Volde-
mar Kuslap

I. Kalman: Lisa ja Zsupani duett ("Mariza")

Sirje Puura, Hans Miilberg

DRAMAATILISED: Ivo Kuusk ja Pirjo Levandi mängult armunud.

gi. Saalis on kõik kuulda. Huvitav, kas ka etenduse ajal?

Mati Kõrts soleerib. "Ta lavalab mulle otse kõrva," kurdab naissoolist. "Ja kui arm mul rinnas puhkes..." hõiskab Kõrts edasi. Pisut vaiksemalt. Lauljanna ühineb temaga, samal ajal Kuningale žestikuleerides: kuhu ma pean nüüd liikuma? Kuningas ajab ta trepile. Tuleb ise kaasa. Kui tantsumuks läheb, istub lavastaja klapptoolile tagasi.

"Kas sa oled juhuslikult seal või lihtsalt meeldib?" küsib lavastaja Ivo Kuuselt, kes istub vasakul lavanurgas. "Meeldib," vastab Kuusk. "Siis on hea, siis olegi seal," paneb Kuningas asja paika. Saalipimedusest kostab "Õõ, õõ-õõ-õõ, õõõ!" Järgmise solisti hääleproov. Mikrofoni juures tiheneb mobiil. Kõne Kuningale.

"Ma armastan teid!" hüüab samal ajal prillide ja pintsakuga ontlik Villu Valdmaa. "Sa jätsid midagi vahele," on kaaslaulja Margit Saulep rahulolematu. "Ah, see on üldse liiga pikk tekst," lööb Vald-

maa käega. Asi läheb kordamisele.

"Kas te sooviksite bon-boni oopiumiga, mu moonipõl-luke!" öeldakse asi pikemalt välja. Mees hüppab, naine astub ettevaatlikult trepist alla. Viimane siiski kukub.

"Siin on naelad sisse lõõmata," tirib Saulep metall-liistu trepiastmelt lahti. "Kurad! Etenduse ajal võib ju ka nii juhtuda!" Vaadatakse tähendusrikkalt lavatöölise poole. Need on trepi sikutamise ära lõpetanud ja jälgivad esiridades istudes sündmuste arengut laval.

Lava kleebib

"Tatataa, siitmaalt veel üks kord," juhatab Valdmaa klaverimängijat. Veel kord avaldatakse armastust, seekord ilma trepil komistamiseta.

"Kui tuleb aplaus selle kohta peal (loodetavasti), siis pöörate saali poole ja kummardate vahepeal," õpetab Kuningas.

Pimedusest kostab jälle mo-

LAVASTAJA: Neeme Kuningas proovi ajal klapptoolile naelutatuna end ei tunne. Kui vaja, näitab ette, kuidas Eesti Missi kõnnakul trepist alla tulla.

notoonne "õõ, õõ-õõ-õõ, õõõ!". Hääle järgi tundub Mati Kõrts olevat. Laval aga on kaks paari korruga. Tantsivad, teevad piruette.

"Appi, ma ei jõua sinuni!" keerleb Annika Tõnuri Alar Haagi poole. Pirjo Levandi istub peegli juures tagapool. Kaua tal seal olla ei lasta, Kuningas viipab ta sündmuste keskele.

"Pirjo hakkab siit aeglaselt Eesti missi kõnnakul tulema," seletab lavastaja. "Laseb end paitada tenori aariast." Kuningas teeb Levandile graatsilisi Eesti missi liigutusi ise ette. Pirjo Levandi hõljub temaga kaasa.

Kuusk: "Oota, mul läksid sõnad meelest ära!"

Levandi (klaverimängija-le): "Mis sõnad seal on?"

Klaverimängija: "...armastan sind!"

Keegi pööritab diskoprojektoreid, Kuusk ja Levandi lähevad trepile. "See on teil hea mõte trepist üles minna, minge kohe täitsa üles ja jääge sinna," seab Kuningas käigupealt liikumise ümber.

Kui Katrin Karisma ja Alar Haak laulma tulevad, kaob Kuningas muretult lavalt ära suitsu tegema. Aaria saab otsa ja lavastaja kargab tööpostile tagasi.

Karisma: "Majään kogu aeg lava külge kinni!" Jälle on pilgud lavatöölise poole suunatud. "Ehk tehakse lava veel enne etendust puhtaks?"

Fantoom tembutab mikrofonidega

"See pole tõsine Eesti algupärandiga lavastus," ütleb Kuningas hingetõmbeajal. "Selline vallatu, saalist lavale tulemistele ja minemistega. Operetisõbrale on see rohkem äratundmisrõõm, sest kasutatakse kuulsaid aariaid. Päril originaalset laulu polegi."

Kuningas läheb ja juhatab Urve Tautsi saali tooliridade vahele. "Kas ma jäängi siia?" küsib Tauts murelikult. "Kuni Volli sulle sinna järele tuleb," lohutab lavastaja.

Lavale lähebki Voldemar Kuslap. Urve Tauts laulab saa-

vaja," nendivad nad punast katematerjali uurides. Kaks meest kaovad piiritust otsima.

"Homme tuleb orkester ka. Ja siis koor, ballett ja valgus, nüümoodi järk-järgult kuni neljapäevaõhtuse peaproovini, kus kõik on nii, nagu peab," selgitab Neeme Kuningas. Finaali proovini on juba mõni minut vähem kui 10 minutit.

Ilma šampanjataa

"Selleks ajaks on publiku temperatuur juba päris kõrge," hüppab Kuningas pärast pausi kokku aetud näitlejate vahele. Klaverimängija mängib tunduvalt energilisemalt. Kõik rivistuvad lavale, Tõnu Kilgas on kuhugi kadunud.

"Mis meie peame tegema?" küsivad kolm meest lava vasakus servas asuva baarileti äärest. "Tead, see on nii raske küsimus, et ma vastan ülehommene," jääb Kuningas mõttesse. Finaalis on ette nähtud šampanjapokaalid. Esialgu hoitakse käsi niisama õhus.

"Kas ikka päris šampanjat etenduse ajal ka antakse?" küsib Sallo. See on ka raske küsimus. "Etenduse ajal saab kõik korda," lubab Kuningas ja palub teha muusikalise punkti. Kummardatakse poolkaares, igas suunas. "Aga kui ma tahan hoopis kellelegi sinna vasakule kummardada?" küsib paremalt poolt äärmine Urve Tauts. "Siis jooksed pärast sinnapoolle ja kummardad ära," soovib Kuslap. Õhtul võetakse läbi Operetifantoomi teine osa.

lesk")

Urve Tauts, Voldemar Kuslap

I.Kalman: Lisa ja Zsupani duett ("Mariza")
Sirje Puura, Hans Miilberg

Joh.Strauss: Pidulik Marciale ja Finaal ("Viini veri")

Helgi Sallo, Katrin Karisma, Pirjo Levandi, Voldemar Kuslap, Ivo Kuusk, Alar Haak

II osa

Joh.Strauss: Keisri-valss

I.Kalman: Mariza Et-teastelaul
Helgi Sallo

I.Kalman: Mariza ja Zsupani duett ("Mariza")

Helgi Sallo, Hans Miilberg

I.Kalman: Tertsett ("Mariza")

Annika Tõnuri, Hans Miilberg, Voldemar Kuslap

I.Kalman: Marss-an-sambel ("Silva")

Tõnu Kilgas, Voldemar Kuslap, Villu Valdmaa

I.Kalman: Boni Laul tüdrukutega ("Silva")

Tõnu Kilgas, ballett

Joh.Strauss: Adele kupleed ("Nahkhiir")

Margit Saulep

Joh.Strauss: Tertsett ("Nahkhiir")

Pirjo Levandi, Margit Saulep, Mati Kõrts

F.Lehar: Marss-septett ("Lõbus lesk")

Joh.Strauss: II vaatuse finaali ("Nahkhiir")

Stsenarist-lavastaja: Neeme Kuningas
Dirigent: Erki Pehk